

وکالت بلاعزل و موارد انحلال

دکتر علی رضا شریفی
عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور

سرشناسه	: شریفی، علیرضا، ۱۳۵۸ -
عنوان قراردادی	: ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: وکالت بلاعزل و موارد انحلال / علی‌رضا شریفی .
مشخصات نشر	: تهران: بهنامی، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۶ ص.
شابک	: 978-600-323-024-8
وضعیت فهرست نویسی	: فیها
موضوع	: وکالت -- ایران
موضوع	: وکلای دادگستری -- ایران
موضوع	: قانون مدنی -- ایران
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ۸۵۴/ش/۸۶۲KMH
رده بندی دیویی	: ۳۴۴/۵۵۰۳۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۵۲۴۸۲۵

انتشارات بهنامی

خیابان انقلاب، ابتدای خیابان اردیبهشت (منیری جاوید)، پلاک ۸۶، تلفن ۶۶۴۰۹۹۲۳

وکالت بلاعزل و موارد انحلال

علی رضا شریفی

چاپ اول ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی: مهران نگار

چاپ: پیام

صحافی: نوین

قیمت: ۹۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۳-۰۲۴-۸

ISBN: 978-600-323-024-8

فهرست مطالب

مقدمه	۱۳
بخش اول - کلیات وکالت بلاعزل	۱۷
فصل اول - مفهوم وکالت بلاعزل	۱۹
مبحث اول - مقتضای ذات عقد وکالت	۱۹
مبحث دوم - تعریف وکالت بلاعزل	۲۴
مبحث سوم - اهداف توسل به وکالت بلاعزل	۲۷
فصل دوم - اشکال وکالت بلاعزل	۲۹
مبحث اول - توافق ضمن عقد لازم	۳۰
گفتار اول - شرط وکالت وکیل ضمن عقد لازم	۳۰
بند اول - شرط نتیجه	۳۱
بند دوم - شرط فعل	۳۲
گفتار دوم - شرط عدم عزل وکیل ضمن عقد لازم	۳۳
بند اول - شرط نتیجه	۳۳
بند دوم - شرط فعل	۳۵
بند سوم - اشتراط وکالت به صورت شرط فعل یا نتیجه ضمن عقدی که	
از یک طرف لازم و از طرف دیگر جایز	۳۵

مبحث دوم - توافق ضمن عقد جایز و توافق مستقل.....	۳۶
گفتار اول - شرط وکالت یا عدم عزل ضمن عقود جایز.....	۳۷
گفتار دوم - شرط عدم عزل ضمن عقد وکالت.....	۳۸
گفتار سوم - وکالت بلاعزل بصورت توافق مستقل.....	۴۱
فصل سوم - ماهیت وکالت بلاعزل.....	۴۵
مبحث اول - تحقق وکالت.....	۴۶
مبحث دوم - تحقق انتقال و سایر ماهیت‌های حقوقی.....	۴۷
مبحث سوم - عدم تحقق ماهیت حقوقی.....	۵۱
بخش دوم - انحلال ارادی وکالت بلاعزل.....	۵۳
فصل اول - عزل.....	۵۷
مبحث اول - شرایط و احکام عزل.....	۵۷
گفتار اول - شرایط عزل.....	۵۸
بند اول - سابقه فقهی.....	۵۸
بند دوم - قوانین موضوعه.....	۶۱
گفتار دوم - احکام عزل.....	۶۴
مبحث دوم - اجرای عزل.....	۶۵
گفتار اول - قواعد کلی شروط در وکالت بلاعزل.....	۶۶
بند اول - قابلیت فسخ وکالت بلاعزل از طرف دینفع.....	۶۷
بند دوم - شرط وکالت ضمن عقد لازم بنفع شخص ثالث.....	۶۸
گفتار دوم - شرط وکالت و عدم عزل وکیل ضمن عقد خارج لازم بصورت.....	۷۱
نتیجه.....	۷۱

بند اول - نظر مورد قبول در فرانسه.....	۷۳
بند دوم - وحدت وکالت با عقد موضوع آن.....	۷۳
گفتار سوم - شرط وکالت یا عدم عزل ضمن عقد لازم بصورت شرط فعل	۸۱
بند اول - شرط وکالت.....	۸۱
بند دوم - شرط عدم عزل.....	۸۶
گفتار چهارم - توافق ضمن عقد جایز و توافق مستقل.....	۸۸
بند اول - شرط وکالت یا عدم عزل ضمن عقود جایز.....	۸۹
بند دوم - وکالت بلاعزل به صورت توافق مستقل.....	۹۰
فصل دوم - استعفاء.....	۹۳
مبحث اول - شرایط و احکام استعفاء.....	۹۳
گفتار اول - شرایط.....	۹۳
بند اول - سابقه فقهی.....	۹۴
بند دوم - قوانین موضوعه.....	۹۵
گفتار دوم - احکام استعفاء.....	۹۷
مبحث دوم - اجرای استعفاء.....	۹۸
گفتار اول - وکالت به صورت شرط نتیجه ضمن عقد خارج لازم.....	۹۹
گفتار دوم - عدم عزل به صورت شرط نتیجه ضمن عقد خارج لازم و.....	۹۹
فصل سوم - فسخ به خیار و اقاله وکالت بلاعزل.....	۱۰۱
مبحث اول - فسخ به خیار.....	۱۰۱
مبحث دوم - اقاله وکالت بلاعزل.....	۱۰۳

- بخش سوم - انحلال قهری وکالت بلاعزل..... ۱۰۵
- فصل اول - موت، جنون و سفه وکیل یا موکل..... ۱۰۹
- مبحث اول - موت..... ۱۱۲
- گفتار اول - تعریف..... ۱۱۳
- گفتار دوم - اشکال موت..... ۱۱۵
- بند اول - موت مدنی..... ۱۱۶
- بند دوم - موت فرضی..... ۱۱۹
- الف - قبل از موت فرضی..... ۱۱۹
- ب - بعد از صدور حکم موت فرضی..... ۱۲۰
- ج - بازگشت غایب پس از حکم موت فرضی..... ۱۲۱
- گفتار سوم - حالت‌های مشابه با موت..... ۱۲۲
- بند اول - نزع..... ۱۲۳
- بند دوم - حالت اغماء..... ۱۲۳
- گفتار چهارم - اثر آگاهی از فوت موکل..... ۱۲۴
- گفتار پنجم - شرط بقاء وکالت بلاعزل بعد از فوت..... ۱۲۷
- بند اول - شرط بقاء وکالت بعد از فوت مرتهن..... ۱۲۸
- الف - بررسی موضوع در قانون مدنی ایران..... ۱۲۸
- ب - دیدگاه فقهاء در خصوص شرط بقاء وکالت پس از فوت مرتهن..... ۱۲۸
- ج - تحلیل صاحب‌نظران حقوقی از ماده ۷۷۷ قانون مدنی..... ۱۳۰
- بند دوم - حق فروش مورد رهن بدون درج شرط وکالت مرتهن..... ۱۳۲
- بند سوم - شرط بقاء وکالت بعد از فوت موکل در ضمن عقد لازم..... ۱۳۳
- الف) عدم قابلیت تعمیم حکم ماده ۷۷۷ ق.م..... ۱۳۳
- ب) دلیل بطلان شرط بقای وکالت پس از فوت از لسان فقهاء..... ۱۳۴

بند چهارم - شرط بقاء وکالت بعد از فوت موکل در فقه اهل سنت	۱۳۵
بند پنجم - شرط بقاء وکالت بعد از فوت موکل در حقوق برخی از	
کشورها.....	۱۳۶
مبحث دوم - جنون.....	۱۳۸
گفتار اول - تعریف.....	۱۳۸
گفتار دوم - اقسام جنون.....	۱۳۹
بند اول - مجنون به اعتبار اتصال یا عدم اتصال جنون به زمان کودکی	۱۳۹
بند دوم - مجنون دائمی و مجنون ادواری.....	۱۴۰
گفتار سوم - اثر آگاهی از جنون.....	۱۴۱
مبحث سوم - سفه.....	۱۴۳
گفتار اول - تعریف.....	۱۴۳
گفتار دوم - سفه وکیل یا موکل.....	۱۴۶
بند اول - سفه موکل.....	۱۴۶
بند دوم - سفه وکیل.....	۱۴۷
گفتار سوم - ورشکستگی و سفه.....	۱۴۸
فصل دوم - انجام مورد وکالت و عمل منافی با آن.....	۱۵۱
مبحث اول - انجام مورد وکالت.....	۱۵۱
مبحث دوم - انجام عمل منافی با وکالت.....	۱۵۵
فصل سوم - تلف موضوع، ممنوعیت انجام مورد وکالت و انقضاء مدت وکالت.....	۱۶۳
مبحث اول - تلف موضوع وکالت.....	۱۶۳
مبحث دوم - ممنوعیت انجام مورد وکالت.....	۱۶۴
مبحث سوم - انقضاء مدت وکالت.....	۱۶۴

نتیجه گیری ۱۶۵

منابع و مأخذ ۱۶۹

www.ketab.ir

مقدمه

بیان موضوع

طرفین عقد وکالت با هدف استمرار رابطه وکالت، سعی در غیر قابل انحلال نمودن وکالت دارند. با تحقق اراده طرفین عقد وکالت در قالب وکالت بلاعزل، بحث اصلی این است که آیا عقد مورد نظر طرفین غیر قابل انحلال خواهد شد یا در مواردی باز قابلیت انحلال را خواهد داشت، چونکه در واقع به علت پاره‌ای مشکلات و موانع قانونی هر چند قصد واقعی طرفین عقد وکالت چیزی جدای از وکالت و نیابت می‌باشد. با انحلال آن بمانند قبل از بلاعزل بودن عقد، قصد و اراده طرفین بوقوع نپیوسته و چه بسا مشکلات عملی حادث خواهد شد که اهم آن ناشی از جهل طرفین به قانون و یا مشکلات عملی قانون می‌باشد ولی آنچه مشخص می‌باشد عقد وکالت در تقسیم‌بندی عقود از حیث دوام و بقاء در قسم‌جائز قرار گرفته و ذاتاً عقدی است که با اراده طرفین و حدوث مواردی دیگر، منحل می‌شود. در حالیکه چنین مواردی در عقد لازم مصداق نخواهد داشت. بدین ترتیب با تحقق وکالت بلاعزل عقد حاصله باز عقد جائز می‌باشد ولی موانعی را در راه انحلال عقد از سوی یکی از طرفین ایجاد می‌نماید در حالیکه شاید متعاقدين در بدو امر چنین نضوری از این ماهیت حقوقی نداشته باشد که این امر سبب حدوث مشکلات زیادی خواهد شد.

به همین جهت بحث وکالت بلاعزل و موارد انحلال آن با هدف تبیین موضوع و بیان موارد ابهام این ماهیت را بررسی نموده و حتی‌المقدور سعی شده که موضوع بگونه‌ای بدیع از آثار قبلی ارائه شود.

سؤالات

- ۱- آیا بلاعزل شدن وکالت، فقط شرط وکالت و شرط عدم عزل ضمن عقد لازم را شامل می‌شود؟
- ۲- آیا ماهیت وکالت بلاعزل همان نیابت و وکالت است؟
- ۳- در صورت تحقق وکالت بلاعزل در چه مواردی می‌توان آن را منحل نمود؟

فرضیه‌ها

بر اساس سؤالات اصلی تحقیق فرضیه‌های پیشنهادی بدین شرح می‌باشد که؛

- ۱- وکالت بلاعزل فقط با شرط وکالت و شرط عدم عزل ضمن عقد خارج لازم بصورت نتیجه محقق می‌شود.
- ۲- وکالت بلاعزل ماهیتاً وکالت و نیابت است ولی بعلت هدف و قصد طرفین خصایص دیگری غیر از وکالت صرف بخود می‌گیرد.
- ۳- در وکالت بلاعزل موکل (مشروط علیه) نمی‌تواند وکیل را عزل کند اما حق انجام وکالت را از خود سلب نمی‌کند و سایر موارد انحلال وکالت نیز جاری می‌باشد.

پیشینه تحقیق

در کتاب‌های حقوقی فقط در مقام بحث از ماده ۶۷۸ در بحث انحلال وکالت چگونگی بلاعزل شدن وکالت بیان شده بدون اینکه انحلال تأسیس حقوقی وکالت بلاعزل به تفکیک بیان شود ولی در بعضی از آثار حقوقی چون عقود معین جلد چهارم دکتر کاتوزیان به تناسب به صورت پراکنده مطالبی در لابه‌لای بحث انحلال وکالت بیان شده است و چنین است در سایر آثار حقوقی چون مقالات حقوقی. در خصوص رساله‌ها و پایان‌نامه کارشناسی ارشد و دکتری باید بیان نمود که چندین پایان‌نامه در خصوص وکالت بلاعزل، که به بحث در خصوص تحقق این تأسیس پرداخته، نگارش شده ولی تا کنون پژوهشی که با تاکید در موارد انحلال نگارش نشده است؛ که به همین جهت این موضوع انتخاب شده و مورد بررسی قرار گرفته است.

روش تحقیق

به لحاظ اینکه وکالت بلاعزل یکی از موضوعات صرف حقوقی حقوق خصوصی بوده در نگارش پژوهش ابتدا به بیان توصیفی موضوع از لحاظ حقوقی، نظریات ارائه شده از سوی حقوقدانان و فقها پرداخته، متعاقباً با استدلال و استنتاج حقوقی سعی شده که راه حل مناسبی در خصوص بررسی موارد انحلال وکالت بلاعزل ارائه شود؛ بدین گونه روش تحقیق توصیفی - تحلیلی می باشد.

طرح موضوع

در راستای نگارش موضوع، پژوهش به سه بخش:

بخش اول: کلیات وکالت بلاعزل، بخش دوم: انحلال ارادی وکالت بلاعزل و بخش سوم: انحلال قهری وکالت بلاعزل، اختصاص داده و تقسیم هر بخش به چند فصل و ... به بررسی موضوعات مرتبط پرداخته شده است.

در پایان امیدوار است که کتاب توانسته باشد نیاز جامعه حقوقی را در خصوص وکالت بلاعزل و موارد انحلال تامین نموده باشد و خوانندگان محترم و ارباب فضل ایرادها و نقایص را به نویسنده اعلام نمایند تا معایب و ایرادهای اثر بر طرف گردد. همچنین برخورد واجب می دانم از راهنمایی ها و نکات ارزنده اساتید محترم آقایان دکتر منصور امینی و دکتر محمدباقر پارساپور کمال تشکر و قدردانی را نمایم.

خرداد ۱۳۹۲

Alireza.sharify@yahoo.com